

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง การปฏิบัติทักษะขลุ่ยเพียงออ
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง การปฏิบัติทักษะขลุ่ยเพียงออ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง การปฏิบัติทักษะขลุ่ยเพียงออ
รายวิชา ศิลปะ รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ความรู้เกี่ยวกับขลุ่ยเพียงออ

ขลุ่ยเพียงออ จัดเป็นเครื่องดนตรีอยู่ในประเภทเครื่องเป่า เป็นขลุ่ยขนาดกลางซึ่งกำหนดให้มีเสียงประจำตัวว่า "เสียงเพียงออ" ตัวเลาขลุ่ยมีความยาวประมาณ ๔๕ ซม. กว้างประมาณ ๒.๕ ซม. ใช้บรรเลงทั่วไปในวงเครื่องสาย มโหรี ปี่พาทย์ไม้นวม ปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ ทั้งยังเป็นหลักในการเทียบเสียงเครื่องดนตรีในวง

ประวัติความเป็นมาของขลุ่ยเพียงออ ได้ปรากฏหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับขลุ่ยในกฎมณเฑียรบาลสมัยพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.๑๙๙๑-๒๐๓๑) ปรากฏข้อห้ามไว้ว่า "...ห้ามร้องเพลงเรือเป่าขลุ่ย เป่าปี่ สีซอ ดิดกระจับปี่ ดิดจะเซ้ ตีโทนทับ ในเขตพระราชฐาน..." ซึ่งแสดงว่าในสมัยอยุธยาการเป่าขลุ่ยนับเป็นที่นิยม แม้ในเขตพระราชฐาน ก็มีคนไปร้องเล่นดนตรีกันเป็นที่เอิกเกริกและเกินพอดี จนกระทั่งพระมหากษัตริย์ต้องทรงออกกฎมณเฑียรบาล ดังกล่าวขึ้นไว้ แสดงให้เห็นว่าขลุ่ยเป็นเครื่องดนตรีที่มีประวัติมายาวนานและมีความนิยม เนื่องจากขลุ่ยเพียงออเป็นเครื่องดนตรีที่ใกล้ชิดกับคนไทยมากที่สุดเพราะเป็นเครื่องดนตรีที่พกพาได้สะดวก อีกทั้งเป็นเครื่องดนตรีไทยชนิดหนึ่งที่มีเสียงนุ่มนวล ไพเราะ

ลักษณะและส่วนประกอบของขลุ่ยเพียงออ เป็นขลุ่ยขนาดกลาง มักทำมาจากไม้ไผ่ หรือไม้ที่มีเนื้อแข็งเช่น ไม้ชิงชัน ไม้พยุง ปัจจุบันสามารถใช้วัสดุอื่นมาทดแทนได้เช่น พลาสติก หรือเรซิน ขลุ่ยเพียงอามีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

๑. เลาขลุ่ย หมายถึง ลำตัวของขลุ่ย มีลักษณะเป็นหลอดกลมยาว ภายในกลวง

๒. ดาก หมายถึง ส่วนตรงปากขลุ่ย ที่ใช้เป่าของขลุ่ย หรือที่อุดปากขลุ่ย ทำด้วย ไม้เนื้อแข็ง นิยมใช้ไม้สักทอง ท่อนยาว ประมาณ ๕ เซนติเมตร นำมาเหลาให้กลม พอดีกับขนาดรูของปากขลุ่ย และปาดด้าน หนึ่งออกเพื่อให้ลมผ่านไปได้

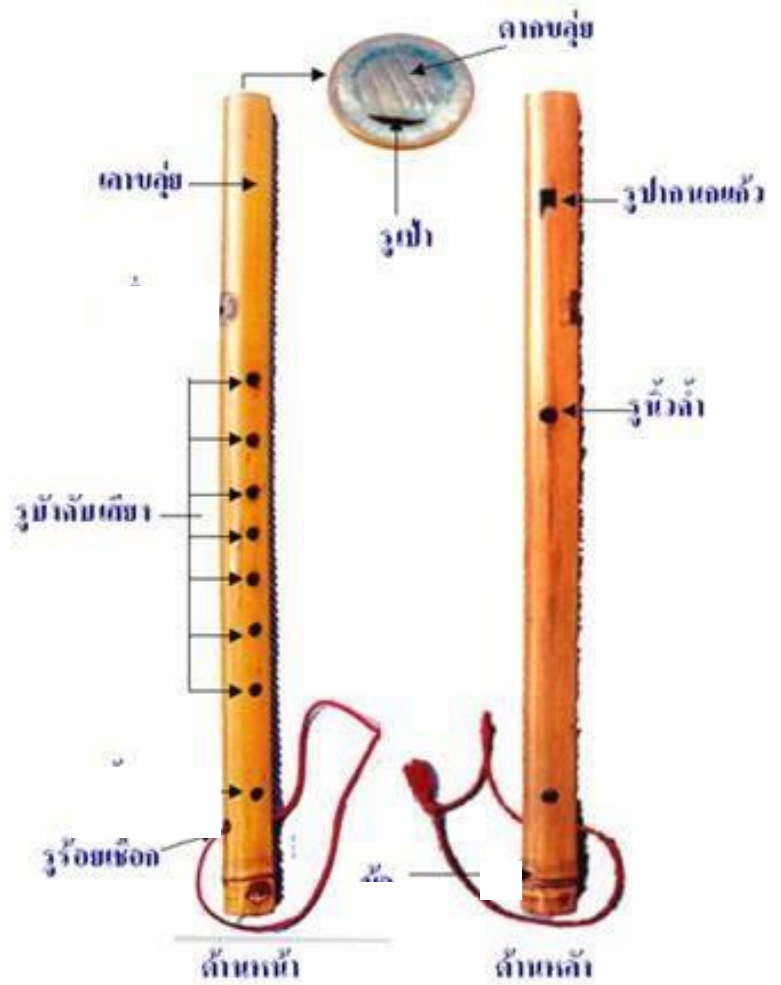
๓. รูปากเป่า หมายถึง รูสำหรับเป่า ลมลงไป ซึ่งเป็นรูที่เกิดจากการปาดดากด้าน หนึ่งออกเพื่อให้เกิดช่องว่างสำหรับเป็น ทางเดินของลมทะลุออกไปยังรูปากนกแก้ว

๔. รูปากนกแก้ว หมายถึง รูที่ชะ ร่องรับลมจากช่องปลายดากที่อยู่ภายในขลุ่ย รูปากนกแก้วจึงอยู่ด้านเดียวกับรูปากเป่า ห่างลงมาจากปากขลุ่ยประมาณ ๕ เซนติเมตร มีลักษณะเป็นช่องรูป สี่เหลี่ยมผืนผ้า รูปากนกแก้วเป็นรูที่ลมมา กระแทกกับมุมนี้ทำให้เกิดเสียงดังขึ้น

๕. รูนิ้วค้ำ หมายถึง รูสำหรับนิ้วโป่งปิด เพื่อบังคับเสียงและประคองเลาขลุ่ยขณะเป่าด้วย รูค้ำจะอยู่ ตรงด้านหลังของขลุ่ยถัดลงมาจากปากนกแก้ว

๖. รูบังคับเสียง หมายถึง รูที่เรียงอยู่ด้านบนบนของเลาขลุ่ย มีทั้งหมด ๗ รู แต่ละรูเจาะห่างกันประมาณ ๒.๕ เซนติเมตร มีไว้สำหรับปิด-เปิด-เพื่อบังคับเสียงให้เกิดเสียงสูงต่ำตามระดับเสียงต่างๆ เกิดเป็นทำนองเพลง

๗. รูร้อยเชือก หมายถึง รูที่อยู่ตรงส่วนปลายด้านล่างของขลุ่ย โดยเจาะทะลุตรงข้าม เจาะเยื้องกันมี ๒ คู่ รวม ๔ รู เพื่อใช้ร้อยเชือกเพื่อแขวนขลุ่ยเก็บไว้ รูร้อยเชือกนี้มีผลช่วยปรับเสียงขลุ่ยได้บ้างเล็กน้อย

[http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/poonsak/thai flute/sec](http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/poonsak/thai%20flute/sec)

-การปฏิบัติเครื่องดนตรีขลุ่ยเพียงออ-

วิธีการปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ

ให้เหยอริมฝีปากด้านบนและล่างจรดลงบนรูปากเป่า จัดให้เลาขลุ่ยตั้งประมาณ ๔๕ องศากับลำตัว
ทางแขนออกพองาม ไม่กางข้อศอกมากเกินไป นั่งพับเพียบหรือนั่งขัดสมาธิให้สง่าเรียบร้อยตามแบบแผน
ประเพณีของไทย เป่าลมให้เหมาะสมไม่เบาและไม่แรงจนเกินไป

ที่มา : <http://pirun.ku.ac.th/~b๕๔๑๑๐๐๔๕๓/learn.html>

การจับขลุ่ยเพียงออ สามารถใช้มือซ้ายหรือมือขวาอยู่ด้านบนก็ได้ตามความถนัดของผู้เป่า แต่ตามแบบแผน
ของไทยแต่โบราณจะให้ใช้มือขวาอยู่ด้านบน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความถนัดของแต่ละบุคคล และใช้นิ้วมือทั้งสองข้าง
ปิดรูบังคับเสียงให้สนิทไม่ให้ลมรั่วออกมาได้ หากมีลมรั่วทำให้ไม่เกิดเสียงตามที่ต้องการ วิธีการใช้นิ้วมือปิด-
เปิดรูบังคับเสียงมีดังนี้

มือบน ใช้นิ้วชี้ปิดรูที่ ๑ นิ้วกลางปิดรูที่ ๒ นิ้วนางปิดรูที่ ๓ นิ้วหัวแม่มือปิดรูนิ้วค้ำด้านล่าง ส่วนนิ้วก้อย
แตะประคองด้านข้างของเลาขลุ่ยไว้

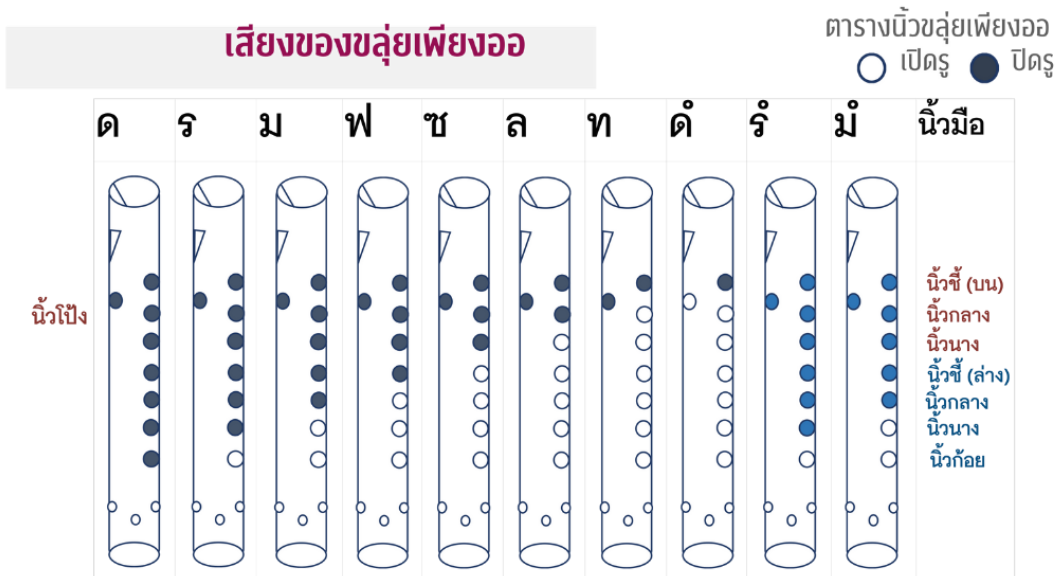
มือล่าง ใช้นิ้วหัวแม่มือประคองขลุ่ยไว้ด้านล่าง ใช้นิ้วชี้ปิดรูที่ ๔ นิ้วกลางปิดรูที่ ๕ นิ้วนางปิดรูที่ ๖
นิ้วก้อยปิดรูที่ ๗

ที่มา : https://km.nssc.ac.th/files/๑๕๐๓๑๘๑๐๑๐๕๕๐๘๗๗_๑๗๐๖๑๒๑๓๑๓๑๔๓๒.gif

ช่วงเสียงของขลุ่ยเพียงออ

เสียงของขลุ่ยเพียงออเกิดจากการเป่าลม และใช้นิ้วมือทั้งสองข้างปิด-เปิดรูบังคับเสียง ถ้าเป่าลมตามปรกติไม่แรงมากจนเกินไปจะเกิดระดับเสียงต่ำ ถ้าหากเป่าลมแรงมากขึ้นเล็กน้อยจะเกิดเสียงสูงขึ้น เสียงต่ำที่สุดของขลุ่ยเพียงออคือ เสียงโด (ต่ำ) และไล่ขึ้นไปทีละเสียงตามการเปิดนิ้วทีละนิ้วเรียงกันตามตารางดังนี้

* ในการฝึกขึ้นเป่าเบื้องต้นจะกำหนดให้นักเรียนเป่าในระดับเสียงโดต่ำถึงโดสูงก่อน เนื่องจากในระดับเสียงสูงขึ้นไปจะใช้ลมแรงมากขึ้นทำให้บังคับเสียงให้ตรงได้ยาก

-การใช้และดูแลบำรุงรักษาขลุ่ยเพียงออ-

๑. ก่อนหรือหลังเป่าควรทำความสะอาดโดยการเช็ดทุกครั้ง ห้ามนำลงไปล้างในน้ำ หรือตากแสงแดดโดยตรง เพราะจะทำให้เกิดการยืดหดตัวของไม้ได้เป็นเหตุทำให้เสียงขลุ่ยเปลี่ยนไป ควรใช้แอลกอฮอล์เช็ดทำความสะอาดเพื่อฆ่าเชื้อบริเวณที่ใช้ปากสัมผัส
๒. ไม่ใช้ขลุ่ยร่วมกับผู้อื่น เพราะอาจเป็นแหล่งของการแพร่เชื้อโรคได้
๓. หลังการใช้ควรเก็บใส่ถุงให้เรียบร้อยเพื่อป้องกันแมลงหรือสัตว์เล็กๆ เข้าไปอยู่อาศัย

-ข้อควรระวังในการใช้ขลุ่ยเพียงออ-

๑. ไม่ควรให้ขลุ่ยตกหล่น เพราะทำให้ขลุ่ยเกิดการเสียหายหรือแตกหักได้
๒. ไม่ควรวางขลุ่ยไว้ในที่ที่มีความร้อนมากๆ เป็นเวลานาน เพราะจะทำให้ขี้ผึ้งหรือกาวที่ใช้ติดอยู่ด้านในละลาย ทำให้เสียงเพี้ยนได้
๓. ไม่ควรนำไม้หรือวัสดุอื่นแหล่เข้าไปในปากนกแก้วหรือในบริเวณเลาขลุ่ยด้านใน และไม่ควรถกแต่ง หรือปรับแต่งรูต่างๆ ของขลุ่ย หากไม่ทราบวิธีการที่ถูกต้อง เพราะอาจทำให้ส่วนประกอบต่างๆเสียหาย ทำให้ไม่สามารถใช้งานได้ หากเกิดการเสียหายจะต้องนำไปให้ช่างซ่อมแก้ไขให้